

**Miejsce
na naklejkę**

MWO-P1_7P-092

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY
O SPOŁECZEŃSTWIE**

**MAJ
ROK 2009**

dla osób niesłyszących

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron (zadania 1 – 24). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

Życzymy powodzenia!

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

W zadaniach 1 – 4 podkreśl jedną prawidłową odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

W Polsce starosta stoi na czele

- A. rady gminy.
- B. sejmiku województwa.
- C. zarządu powiatu.
- D. zarządu województwa.

Zadanie 2. (1 pkt)

Spośród form demokracji bezpośredniej obecnie w Polsce występuje

- A. plebiscyt.
- B. referendum ogólnokrajowe.
- C. weto ludowe.
- D. zgromadzenie wszystkich obywateli.

Zadanie 3. (1 pkt)

Rada Gabinetowa w Polsce to

- A. pierwsze posiedzenie nowowybranego rządu.
- B. nadzwyczajne posiedzenie rządu po ustąpieniu¹ Prezesa Rady Ministrów.
- C. posiedzenie rządu pod przewodnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej.
- D. ostatnie posiedzenie ustępującej Rady Ministrów.

Zadanie 4. (1 pkt)

Według polskiego prawa ratyfikowanie² umowy międzynarodowej jest uprawnieniem

- A. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- B. Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.
- C. Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.
- D. Zgromadzenia Narodowego.

Zadanie 5. (3 pkt)

Wybierz i zaznacz trzy organizacje międzynarodowe, które istnieją obecnie.

- A. Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ)
- B. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)
- C. Organizacja Paktu Południowo – Wschodniej Azji (SEATO)
- D. Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG)
- E. Rada Europy (RE)

¹ *ustąpić* – zrezygnować, zakończyć urzędowanie

² *ratyfikowanie* – zatwierdzenie, zgoda na umowę podpisaną przez rząd

Zadanie 6. (1 pkt)

Z podanej poniżej definicji wybierz trzy elementy opisujące państwo.

Państwo to typ wspólnoty politycznej obejmującej zespół norm politycznych oraz zbiorowość społeczną zajmującą określony obszar terytorialny i podporządkowany jednemu ośrodkowi suwerennej władzy politycznej.

Źródło: Leksykon politologii, pod red. A. Antoszewskiego i R. Herberta, Wrocław, 2002.

1.
2.
3.

W zadaniach 7 – 8 zaznacz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz w wyznaczone miejsca tabeli *Prawda* (zdanie prawdziwe) lub *Falsz* (zdanie fałszywe).

Zadanie 7. (4 pkt)

	Zdania	Prawda lub Falsz
A.	Spółeczeństwo obywatelskie przeciwdziała ³ nadużyciom ⁴ władzy państwowej.	
B.	W społeczeństwie obywatelskim tylko organizacje rządowe kierują działaniami obywateli.	
C.	Członkowie społeczeństwa obywatelskiego korzystają z prawa do obywatelskiego nieposłuszeństwa.	
D.	Członkowie społeczeństwa obywatelskiego przejawiają ⁵ dużą aktywność społeczną.	

Zadanie 8. (4 pkt)

	Zdania	Prawda lub Falsz
A.	W Polsce są samorządy terytorialne i zawodowe.	
B.	Rzeczpospolita Polska jest państwem federacyjnym.	
C.	Wszystkie władze wykonawcze samorządu terytorialnego pochodzą z wyborów pośrednich.	
D.	Pieniądze na wykonywanie przez samorząd gminy zadań zleconych pochodzą z budżetu państwa.	

³ *przeciwdziałanie* – walka przeciwko

⁴ *nadużycie* – np. łapówka

⁵ *przejawiają* – mają

W zadaniach 9 – 10 przyporządkuj opisom odpowiadające im nazwy. Wpisz w wyznaczone miejsca właściwe litery.

Zadanie 9. (4 pkt)

Funkcje prawa

1. Wyznacza zasady działania organów władzy publicznej i organizacji społecznych –
 2. Określa, jakie zachowania są pozytywne (dobre), a jakie zakazane –
 3. Ułatwia społeczną kontrolę nad ludzkim zachowaniem –
 4. Wymierza⁶ kary za przestępstwa –
- A. Funkcja represyjna
 - B. Funkcja wychowawcza
 - C. Funkcja kontrolna
 - D. Funkcja organizacyjna
 - E. Funkcja ochronna

Zadanie 10. (4 pkt)

Fundacje w Polsce

1. Fundacja zbiera pieniądze np. na zakup sprzętu medycznego dla szpitali –
 2. Fundacja mobilizuje⁷ obywateli do angażowania⁸ się w proces jednoczenia Europy –
 3. Fundacja pomaga ludziom na całym świecie, np. ofiarom wojen –
 4. Fundacja pomaga w rozwoju młodych ludzi –
- A. Fundacja im. Stefana Batorego
 - B. Polska Akcja Humanitarna
 - C. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy
 - D. Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży
 - E. Polska Fundacja im. Roberta Schumana

Zadanie 11. (4 pkt)

Nazwij prawa lub wolności człowieka, które zostały naruszone⁹ w sytuacjach opisanych poniżej. Wpisz ich nazwy w odpowiednią kolumnę tabeli.

	Sytuacja	Naruszone prawa lub wolności człowieka
A.	Kontrolowanie korespondencji obywateli.	
B.	Wymuszanie zeznań ¹⁰ przez stosowanie tortur.	
C.	Zakazywanie utworzenia stowarzyszenia, np. w obronie praw rodziny.	
D.	Wprowadzenie cenzury przez władze państwowe.	

⁶ wymierza – daje

⁷ mobilizuje – zachęca

⁸ angażowanie się – pomaganie

⁹ zostały naruszone – nie były przestrzegane

¹⁰ zeznania – odpowiedzi

Zadanie 12. (7 pkt)

Na mapie konturowej liczbami 1–7 zostały oznaczone państwa sąsiadujące z Polską. Wpisz ich nazwy do tabeli poniżej. Określ, które z nich należą do strefy euro, a które nie należą. Wpisz przy nazwie każdego państwa TAK (należy) lub NIE (nie należy).

	Nazwa państwa	Przynależność do strefy euro TAK lub NIE
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

Zadanie 13. (3 pkt)

Obok każdego z trzech skrótów nazw organizacji regionalnych wpisz nazwę kontynentu, na którym działa ta organizacja.

	Skrót nazwy organizacji	Nazwa kontynentu
A.	OPA	
B.	CEFTA	
C.	ASEAN	

Zadanie 14. (6 pkt)

Jednym z problemów występujących w Polsce jest brak pracy.

Przyporządkuj podane poniżej sposoby walki z bezrobociem do programów aktywnych¹¹ lub pasywnych¹². Wpisz znak X w odpowiednie miejsca w tabeli.

	Sposoby walki z bezrobociem	Programy walki z bezrobociem:	
		programy aktywne	programy pasywne
A.	Kursy umożliwiające zdobycie nowego zawodu		
B.	Zasiłki dla bezrobotnych		
C.	Wcześniejsze emerytury		
D.	Prace publiczne		
E.	Świadczenia przedemerytalne		
F.	Pożyczki na tworzenie małych przedsiębiorstw		

¹¹ *programy aktywne* – pomagające znaleźć pracę bezrobotnym

¹² *programy pasywne* – działania państwa wspomagające finansowo bezrobotnych

Zadanie 15. (3 pkt)

Uzupełnij poniższe zdania.

W Europie działa szereg organizacji o charakterze separatystycznym. Jedną z nich jest „Kraj Basków i Wolność”, nazywana w skrócie 1), działająca na terenie 2) i Francji. Inna działa w Irlandii Północnej i nazywa się 3)

Zadanie 16. (5 pkt)

Przyporządkuj nazwy podanych poniżej sądów do odpowiednich rodzajów. Wpisz litery we właściwe kolumny tabeli.

Rodzaje sądów:	
sądy powszechne	sądy szczególne

- A. sąd apelacyjny
- B. sąd okręgowy
- C. sąd rejonowy
- D. sąd garnizonowy
- E. wojewódzki sąd administracyjny

Zadanie 17. (2 pkt)

Europa od 1972 roku ma swój hymn.

a) Podaj właściwy tytuł hymnu.

.....

b) Zaznacz autora słów hymnu.

- A. George Byron
- B. Adam Mickiewicz
- C. Fryderyk Schiller
- D. Wolfgang Goethe

Zadanie 18. (3 pkt)

Wymień trzy czynniki tworzące naród.

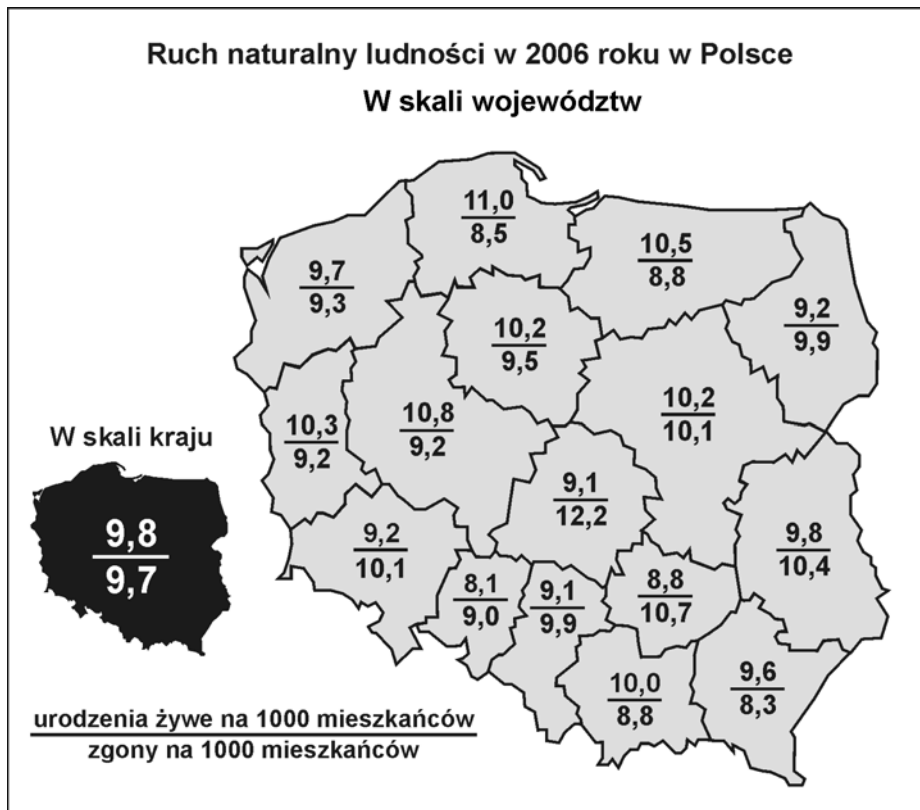
1.

2.

3.

Zadanie 19. (8 pkt)

Na podstawie analizy mapy i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: *Rocznik Demograficzny GUS*, Warszawa 2007, s.38 – 39.

a) Wypisz po dwie nazwy województw, w których w 2006 roku

- więcej osób urodziło się niż zmarło.

1.

2.

- mniej osób urodziło się niż zmarło.

1.

2.

b) Wypisz nazwy dwóch województw, w których różnica (dodatnia lub ujemna) między urodzeniami żywymi a zgonami była

- największa.

1.

2.

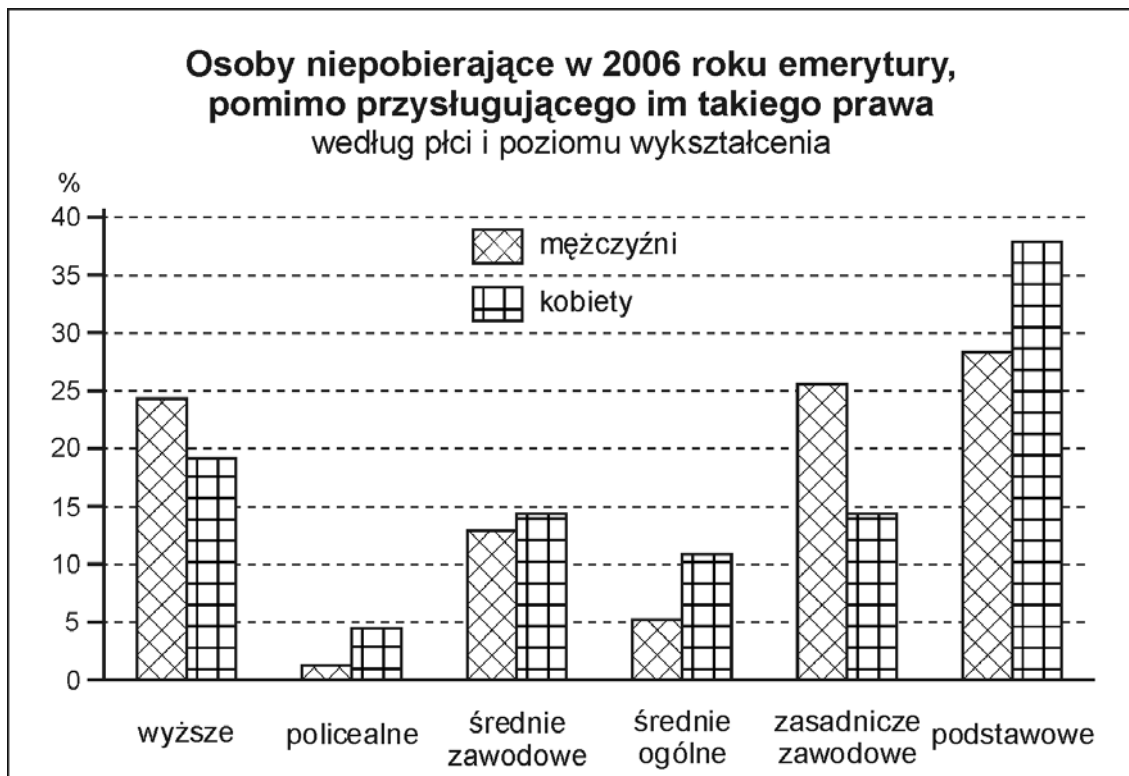
- najbardziej podobna do różnicy w skali kraju.

1.

2.

Zadanie 20. (5 pkt)

Na podstawie wykresu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: *Przejście z pracy na emeryturę*, GUS, Warszawa 2007, s.52.

- a) Podaj wykształcenie i płeć osób, które w największej liczbie nie pobierają emerytury, mimo przysługującego im do tego prawa.

.....
Podaj wykształcenie i płeć osób, które w najmniejszej liczbie nie pobierają emerytury, mimo przysługującego im do tego prawa.

.....

- b) Na podstawie własnej wiedzy napisz, dlaczego niektóre osoby w Polsce nie pobierają emerytury, mimo przysługującego im do tego prawa. Podaj trzy przyczyny.

1.

2.

3.

Zadanie 21. (6 pkt)

Na podstawie fragmentu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Art. 144.

1. Prezydent Rzeczypospolitej, korzystając ze swoich konstytucyjnych i ustawowych kompetencji, wydaje akty urzędowe.
2. Akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów, który przez podpisanie aktu ponosi odpowiedzialność przed Sejmem.
3. Przepis ust. 2 nie dotyczy:
 - 1) zarządzania wyborów do Sejmu i Senatu,
[...]
 - 3) skracania kadencji Sejmu w przypadkach określonych w Konstytucji,
 - 4) inicjatywy ustawodawczej,
 - 5) zarządzania referendum ogólnokrajowego,
 - 6) podpisywania albo odmowy podpisania ustawy,
[...]
 - 8) zwracania się z orędiem do Sejmu, do Senatu lub do Zgromadzenia Narodowego,
 - 9) wniosku do Trybunału Konstytucyjnego,
 - 10) wniosku o przeprowadzenie kontroli przez Najwyższą Izbę Kontroli,
 - 11) desygnowania i powoływania Prezesa Rady Ministrów,
 - 12) przyjmowania dymisji Rady Ministrów i powierzania jej tymczasowego pełnienia obowiązków,
[...]
 - 14) odwoływania ministra, któremu Sejm wyraził wotum nieufności,
 - 15) zwoływania Rady Gabinetowej,
 - 16) nadawania orderów i odznaczeń,
 - 17) powoływania sędziów,
 - 18) stosowania prawa łaski,
 - 19) nadawania obywatelstwa polskiego i wyrażania zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego,
 - 20) powoływania Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego,
 - 21) powoływania Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego,
 - 22) powoływania Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego,
[...]
 - 24) wniosku do Sejmu o powołanie Prezesa Narodowego Banku Polskiego,
 - 25) powoływania członków Rady Polityki Pieniężnej,
 - 26) powoływania i odwoływania członków Rady Bezpieczeństwa Narodowego,
 - 27) powoływania członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji,
 - 28) nadawania statutu Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej oraz powoływania i odwoływania Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej,
[...]
 - 30) zrzeczenia się urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej.

- a) Korzystając z artykułu 144. ustęp 3. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, podaj po trzy kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej wobec władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędowniczej. Wpisz numery punktów z Konstytucji w odpowiednie kolumny tabeli.

Kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej wobec władzy:		
ustawodawczej	wykonawczej	sędowniczej
•	•	•
•	•	•
•	•	•

- b) Wymień nazwy dwóch rodzajów aktów urzędowych, które może wydawać Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

1.

2.

- c) Podaj nazwę Trybunału który orzeka¹³ o odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta Rzeczypospolitej.

Zadanie 22. (6 pkt)

Z poniższego tekstu źródłowego wybierz i wpisz we właściwe miejsca trzy numery zdań, w których podane zostały wyłącznie fakty i trzy numery zdań, które zawierają opinie.

- [1] Już od czasów starożytnych polityka socjalna państwa była bardzo ważna dla każdego społeczeństwa.
- [2] W XV-wiecznej Anglii przyjęto prawo o pomocy społecznej.
- [3] Utworzono samorządne kasy, które zbierały składki i pomagały chorym.
- [4] Rozwój przemysłu i powstanie wielkoprzemysłowej klasy robotniczej mogły przyczynić się do dramatycznego zwiększenia liczby wystąpień społecznych.
- [5] Wielkim zagrożeniem dla ustalonego w poprzednich stuleciach porządku społecznego była ideologia socjalizmu.
- [6] Natychmiastowe działania niemieckiego kanclerza Otto von Bismarcka i jego otoczenia mające na celu poprawę sytuacji społecznej mogły okazać się jednak mało skuteczne.
- [7] Pierwsze ustawodawstwo dotyczące prawa pracy wprowadzono w Niemczech.
- [8] Prawie we wszystkich państwach europejskich przed I wojną światową wprowadzono system ubezpieczeń społecznych.

Na podstawie: *Przezorni żyją dostatniej*, rozmowa Krzysztofa Mielnickiego z dr Aleksandrą Wiktorow, prezesem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, „Tygodnik Powszechny”, 24. 04. 2007 r.

Fakty –

Opinie –

¹³ *orzeka - decyduje*

Zadanie 23. (3 pkt)

Na podstawie tabeli i diagramu wykonaj polecenia.

Wiek emerytalny kobiet i mężczyzn w Polsce

W jakim wieku, Pana(-i) zdaniem, powinni przechodzić na emeryturę kobiety i mężczyźni?	Odpowiedzi badanych dotyczące wieku emerytalnego	
	mężczyzn	kobiet
	dane w procentach	
W wieku 50 lat lub wcześniej	5	26
W wieku 55 lat	17	46
W wieku 60 lat	50	21
W wieku 65 lat	24	4
Powyżej 65 lat	1	0
Trudno powiedzieć	3	3

Na podstawie: *Wiek emerytalny kobiet i mężczyzn*, [w:] Komunikat z badań CBOS, Warszawa, październik 2007 r.**a) Wykorzystując dane liczbowe z tabeli, określ stosunek badanych do**

- **obniżenia wieku emerytalnego¹⁴ kobiet w Polsce.**

.....

.....

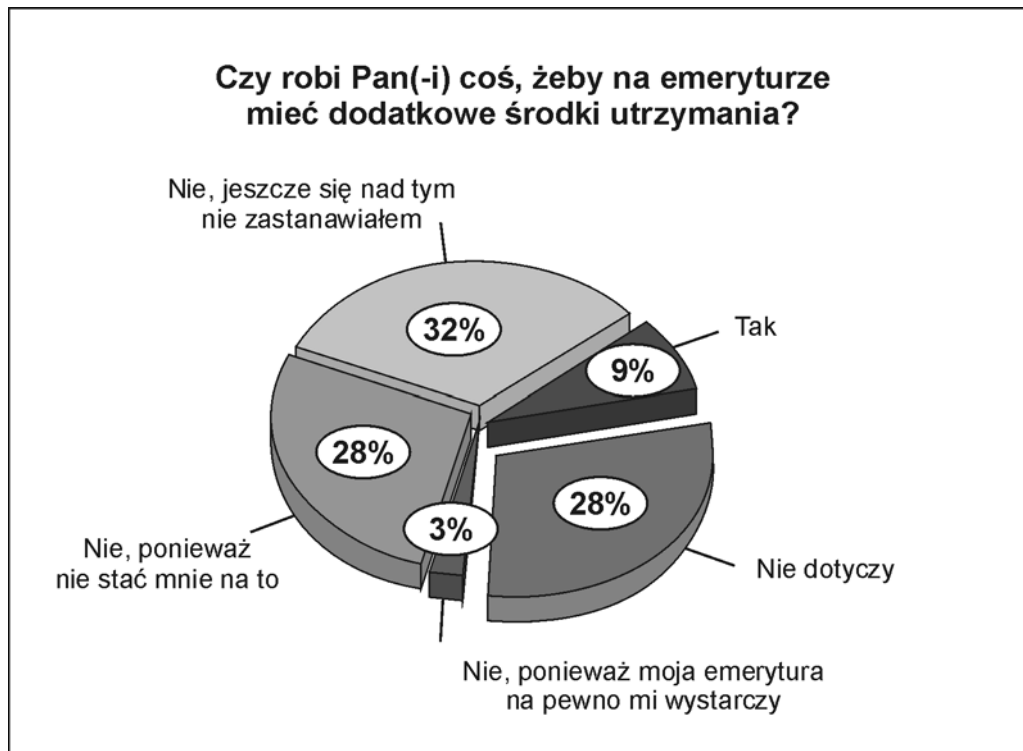
- **podwyższenia wieku emerytalnego¹⁵ mężczyzn w Polsce.**

.....

.....

¹⁴ **obniżenie wieku emerytalnego** – zgoda na przejście na emeryturę osób młodszych niż obowiązujące obecnie przepisy prawa

¹⁵ **podwyższenie wieku emerytalnego** – zgoda na przejście na emeryturę osób starszych niż obowiązujące obecnie przepisy prawa

Źródło: *Czy Polacy myślą o swoich przyszłych emeryturach?*, [w:] Komunikat z badań CBOS, Warszawa, listopad 2007.

- b) Na podstawie diagramu podaj procent badanych, którzy podejmują działania, aby na emeryturze żyło im się lepiej.

Zadanie 24. (15 pkt)

Napisz projekt wystąpienia do rówieśników, którzy właśnie rozpoczęli pracę. Przedstaw działania, które młodzi ludzie mogą podjąć¹⁶ z myślą o swojej emeryturze. Podaj skutki braku zainteresowania swoją przyszłą emeryturą. Wykorzystaj materiały źródłowe z zadania 23.

<p>A. Działania podejmowane przez młodych ludzi.</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
---	---

¹⁶ *podjąć* - zrobić

BRUDNOPIS